

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2021/22:20

Fredagen den 17 december

§ 1 Återrapport från Europeiska rådet

Statsminister Magdalena Andersson (deltar per telefon)
Återrapport från Europeiska rådet den 16–17 december 2021 samt från toppmöte i det östliga partnerskapet den 15 december 2021

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Jag välkomnar EU-nämndens ledamöter, stenografer och naturligtvis kanslipersonal. Men sedan välkomnar jag extra mycket statsminister Magdalena Andersson, som i dag har en återrapport från Europeiska rådet på föredragningslistan.

Med detta sagt lyssnar jag in och känner av. Är statsministern närvarande vid telefonen?

Anf. 2 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Ja, det är jag.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Så trevligt! Välkommen till dagens EU-nämndssammanträde! Jag lämnar ordet till dig för din återrapport.

Anf. 4 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Tack så mycket, herr ordförande, och god morgon allihop! Ja, vi hade alltså europeiskt råd i går under en lång dag, och i onsdags hade vi ett möte i det östliga partnerskapet.

Under mötet i går handlade den längsta diskussionen om pandemiläget. Många länder har en situation där läget förvärrats dramatiskt under den senaste tiden. Det finns också en stor oro för hur smittsam den nya virusvarianten omikron är. Även här i Sverige ser vi en ökad smittspridning, även om våra siffror just nu är bland de lägsta i EU.

Här är det viktigt att EU fortsätter samarbeta kring pandemin. Vår gemensamma vaccinupphandling bidrog till en rekordsnabb tillgång till vaccin, och de gröna filerna säkrade att varor kunde fraktas när gränserna stängdes. Och just nu underlättar vaccinpassen rörligheten för människor inom EU.

Framför allt handlade diskussionen om hur vi kan öka vaccinationsgraden. Det är viktigt att jobba med att säkra tillgången till vaccin och samtidigt stilla människors oro och skepsis mot vaccin, men

också såklart att tillhandahålla korrekt information och inte minst motarbeta den desinformation som sprids på många ställen runt om i EU.

Jag lyfte i diskussionen upp det som ibland kallas för Uppsalamodellen, som ett exempel på hur man kan få fler att vaccinera sig. Det är ett exempel på vad som har fungerat bra i Sverige.

Vi ska också fortsätta att arbeta för att säkra den globala tillgången till vaccin och nödvändig medicinsk utrustning, framför allt genom den gemensamma faciliteten Covax. Det handlar både om bilateralt bistånd och om donation av vaccinöverskott. Vi ska också se till att dra lärdomar från pandemin, så att vi är bättre rustade inför kommande kriser.

Herr ordförande! Jag går vidare till energipriser. I den diskussionen var en stor majoritet överens om att undvika att koppla det till klimatarbetet och Fit for 55-paketet och att det höga prisläget framför allt beror på att rysk gas har blivit dyr. Då är den enda långsiktigt hållbara lösningen att göra oss oberoende av just rysk gas för vår energiförsörjning, och det gör vi genom att fortsätta att investera i förnybara energikällor.

Några länder berörde också taxonomin. Jag framförde att kärnkraft kommer att fortsätta att spela en viktig roll och att den därför bör inkluderas i taxonomin, och jag redogjorde för nämndens och riksdagens inställning till kärnkraftens hållbarhet.

Till slut kunde vi inte enas om texten, och därför blev det inga slutsatser i denna del.

Herr ordförande! Arbetet med att utveckla EU:s samarbete kring säkerhet och försvar ska tas vidare inom ramen för den så kallade strategiska kompassen, som Europeiska rådet ska anta i mars. Diskussionen visade att vi har olika grundsyn. En del verkar tycka att ensam är stark och att det går bara man är stark nog. Många med mig menar i stället att det inte finns någon motsättning mellan att vi stärker oss själva inom EU och att vi samarbetar med våra partner. Gemensam säkerhet skapas helt enkelt bäst i samarbete med andra. Jag betonade även vikten av en bra civil krishantering.

Diskussionen om extern migration hanterades rätt kortfattat. Länder i södra Europa ville uppmärksamma att migranter används i politiska syften även gentemot dem. När det gäller den belarusiska regimens hänsynslösa utnyttjande av migranter står EU enigt i sitt fördömande. Vi är också beredda till ytterligare åtgärder om det behövs. Och vi kommer inte att låta detta med migranterna distrahera oss från att uppmärksamma det brutala förtryck som regimen utsätter det belarusiska folket för. Det uttalades också stark solidaritet med Polen, Lettland och Litauen, som nu utsätts för en hybridattack.

Vi var också eniga i vårt stöd till och solidaritet med Ukraina i ljuset av rysk militär mobilisering. Om situationen förvärras innebär det allvarligt försämrade relationer mellan EU och Ryssland. EU kommer att bemöta ytterligare rysk aggression mot Ukraina både beslutsamt och kraftfullt.

Herr ordförande! Avslutningsvis hölls det ett eurotoppmöte i inkluderande format. Europeiska centralbankens ordförande, Christine Lagarde, redogjorde för det ekonomiska läget. Det slovenska ordförandeskapet gav en lägesrapport om arbetet med att färdigställa bankunionen och kapitalmarknadsunionen.

Herr ordförande! Slutligen ska jag säga några ord om toppmötet med det östliga partnerskapet, där det fanns stor samsyn kring gemensamma utmaningar – klimatförändringar, pandemin, hybridhot, desinformation och gaskrisen. Även vid detta möte uttrycktes ett entydigt stöd för Ukraina i ljuset av rysk styrkeuppbyggnad. Sammantaget gav mötet en signal om EU:s engagemang för partnerländerna och inriktningen för de kommande åren.

Belarus stol stod symboliskt tom, och stödet för de demokratiska krafterna i landet var tydligt. Det var också väldigt positivt att Armenien och Azerbajdzjan på mötet satt och gav varandra komplimanger och att man ville blicka framåt och komma vidare i relationerna i en positiv anda.

Med det avslutar jag återrapporteringen från gårdagens och onsdagens möte.

Anf. 5 ORDFÖRANDEN:

I dag är det en särskild debatt i kammaren kl. 9.00, och någon eller några av ledamöterna kommer att närvara där. Därför kommer jag bara att tillåta ett inlägg per parti. Vi inleder i den ordning som vi brukar ha när det är en återrapport. Då är det fyra partier först, och sedan låter vi statsministern få svara. Sedan är det fyra ytterligare partier, med Socialdemokraterna på slutet den här gången.

Vi inleder med Moderaterna och EU-nämndens andre vice ordförande.

Anf. 6 JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Tack, statsministern, för återrapporten! Jag tänkte ställa ett antal frågor, men först har jag några kommentarer kring det som ni på rådet kom överens om.

Först gäller det Ukraina. Vi sa redan häromdagen att det är väldigt viktigt att man enhälligt är tydlig med sitt budskap. Jag är glad över att Europeiska rådet också var tydligt med att Ryssland måste trappa ned och att det, precis som Charles Michel sa på presskonferensen, blir very severe consequences för Ryssland om man visar ytterligare aggression.

Sedan har jag en fråga om covid. På presskonferensen pratades det om att kommissionen skulle lägga fram en delegerad akt kring vaccinationer och vaccinationspass och om inom vilken tidsram en tredje dos skulle tas. Jag hörde faktiskt inte riktigt. Det surrade lite när statsministern talade om det. Det är alltså en fråga.

Sedan handlar det om det som man inte lyckades komma överens om, det vill säga energipriser. På det öppna samrådet häromdagen, i onsdags, sa statsministern att man skulle redogöra för EU-nämndens mandat. Som jag sa vid det mötet har riksdagens kammare de facto inte prövat den frågan. Vi har pratat om detta i ett antal olika konstellationer, både här och på andra ställen. Vi har ju den här formen av mandatgivning i Sveriges riksdag – det är EU-nämnden som ger mandat. Jag måste säga att jag tyckte att Stefan Löfvens agerande förra gången, att inte följa EU-nämndens mandat, var respektlöst.

Jag undrar om statsministern precis som Stefan Löfven tycker att det är fritt fram att välja vilket mandat man ska följa. Jag vill också påminna statsministern om att den regering som hon leder är den svagaste sedan 1978.

Detta är allvarligt. Förutom det rent konstitutionella, herr ordförande, är det allvarligt när statsministern nu säger att man har framfört nämndens och riksdagens syn. Det uppstår en förvirring internt i Sverige men också inom EU om vad vi i Sverige faktiskt tycker. Jag skulle vilja veta exakt hur orden föll när statsministern sa detta.

Vi har vid olika tillfällen diskuterat denna fråga, som sagt. Och regeringen har tidigare, bland annat inför Ekofin senast, kvitterat att man har sagt att man aktivt ska driva det här. Då var mandatet – jag minns det så och som att vi inte var oeniga kring det – att Sverige ska agera aktivt tillsammans med andra medlemsländer i EU för att tydligt värna kärnkraftens villkor och framtid inom ramen för taxonomin.

Man undrar ju hur de andra länderna uppfattar det när Sverige skickar dessa dubbla budskap. Det är inte bra för någon.

Det har gått ganska kort tid sedan vi fick slutsatserna. Jag såg presskonferensen i morse, och jag har läst en hel del i medierna under natten. Det som flera partier framförde i EU-nämnden handlar delvis om att det ska inkluderas i taxonomin, men det handlar faktiskt också om hur det ska klassificeras. Och det är inte bara vi partier som säger det här i EU-nämnden.

Det är mina frågor.

Anf. 7 MARTIN KINNUNEN (SD):

Ordförande! Det blev ett sent möte. Vi noterar i rådsslutsatserna att det är en tydlighet rörande situationen i Ukraina och Rysslands agerande där. Det välkomnar vi.

I övrigt kommer jag att fästa mest vikt vid en fråga som blev utelämnad ur rådsslutsatserna, vilket är beklagligt. Det gäller energifrågorna, där rådet ytterligare en gång misslyckas med att komma fram till några slutsatser av värde. I det här fallet är de helt exkluderade. Och att det sker i en situation som denna är olyckligt.

EU går igenom en energikris av sällan skådat slag, och bilden är att det kommer att bli värre innan det blir bättre. Vi är fortfarande i inledningen av vintern snarare än i slutet av den. Gaslagren i Europa är ytterst små. Vi har också en minst sagt knepig säkerhetspolitisk situation, som kan få stor påverkan och som möjligen redan har det.

Vi har under veckan sett accelererade priser i Europa. Det har väl utlösts av kortsiktiga problem med kärnkraft i Frankrike, som ytterligare stör bilden av Europas energipolitik, som måste betecknas som havererad. Länder som exempelvis Sverige har i förtid stängt ned leveranssäker kärnkraft, vilket bidrar till den här situationen. Och i Tyskland trappas detta upp under nästa år – det förväntar vi oss i alla fall.

Men sent omsider har länder i alla fall vaknat. Vi ser en renässans för kärnkraften i världen. Stora satsningar görs i Ryssland och Kina. Vi ser också sådana satsningar i Europa. Ny kärnkraft är på gång i Storbritannien, Frankrike, Baltikum, Finland, Polen, Ungern med flera. Men då krävs det, som tidigare har tagits upp här i nämnden, investeringar. Där har taxonomin en grundläggande roll.

Vi noterar att det i medierna har rapporterats om att flera länder vill ha in skrivningar om kärnkraft och taxonomin i rådsslutsatserna. En fråga till Magdalena Andersson är: Hur agerade Sverige där? Drev vi på för detta?

Jag undrar också: Vad betyder det att kärnkraften ska in i taxonomin? Var någonstans ska den in och på vilket sätt?

Vi har ju en märklig situation. EU-nämnden har beslutat att Sveriges linje bör vara att kärnkraften ska anses som hållbar inom taxonomin. Regeringen har då presenterat att den svenska ståndpunkten är att riksdagen tydligen inte anser att taxonomin är hållbar men att EU-nämnden gör det. EU-nämnden är, som alla vet, utsedd av riksdagen för att förhandla fram Sveriges position tillsammans med regeringen.

Det här måste ju sända en oerhört märklig signal till Europa, som nog inte heller är fullt bekant med förhandlingssituationen i det svenska parlamentet. Då är frågan: Vilken linje driver egentligen regeringen på rådsmötet? Det är ju en märklig situation när regeringen helt plötsligt inte längre respekterar EU-nämndens mandat.

Hela situationen med ett splittrat Europa, när vi går igenom denna energikris, är oroande. Vi kunde också notera i medierapporteringen att det även finns oenighet rörande klimaträttsakterna. Exempelvis tycks Frankrike vara negativa till att inkludera transportsektorn i ett utsläppshandelssystem.

Från Sverigedemokraternas sida är vi oroade över prisutvecklingen på el. Vi tycker att det är viktigt att ta människors oro på allvar. Vi ser också att många länder i EU gör det. Vi kan se att de allra flesta länder har svarat på kommissionens uppmaning att göra det. Man har erbjudit lättnader för hushåll och företag. Sverige märker i dag ut sig som ett av de länder som inte kompenserar företaget för de kraftigt höjda priserna på utsläppsrätter och inte heller kompenserar privathushåll för de kraftiga ökningarna när det gäller priserna på el. I stället driver Magdalena Anderssons regering en politik med skyhöga skatter på elektricitet. Här märker Sverige alltså ut sig.

Överlag är vi oroade över splittringen. Det skulle vara intressant att höra från Magdalena Andersson hur hon ser på den situationen och på det allvarliga säkerhetspolitiska läget och hur detta eventuellt kan trigga just situationen på energimarknaden.

Anf. 8 MALIN BJÖRK (C):

Ordförande! Min första fråga rör pandemiläget och covidpassen. Precis som Jessika Roswall hade jag svårt att uppfatta exakt vad statsministern sa under den delen av dragningen. Men jag har konstaterat att det för att röra sig inom EU i dag krävs inte bara covidpass, utan i vissa länder krävs även ytterligare tester. Jag undrar nu hur diskussionerna går kring covidpassens giltighet och om det finns en samsyn om att ett covidpass ska kunna räcka. Vad har man haft för diskussioner kring detta, och när kan en akt om en sådan överenskommelse förväntas?

Min andra fråga rör situationen i Belarus. Statsministern var inne på den situation som råder och EU:s gemensamma inställning – att man inte accepterar sådana här hybridattacker och inte heller utnyttjande av migranter. Vi har i dag en konkret situation vid den belarusiska gränsen som är högst oroande. Diskuterades vid mötet några åtgärder för de personer som faktiskt befinner sig vid gränsen i dag, där det råder en högst allvarlig situation?

Anf. 9 JENS HOLM (V):

Ordförande! Jag vill börja med att tacka statsministern för återrapporten. För att börja med pandemin drabbas världen nu hårt av den nya mutationen omikron, som kommer från Sydafrika. Jag måste säga: Vad var det vi sa? Det är precis detta som vi i Vänsterpartiet och många andra har varnat för: Om inte hela världen är vaccinerad kommer ingen att vara säker. Pandemin slår tillbaka som en bumerang. En stor del av den rika världen är nu dubbelvaccinerad medan vi ser att nivåerna i utvecklingsländerna är väldigt låga. Vi kommer under många år framöver att få fortsätta hantera nya varianter som sprids i världen och skapar dessa olägenheter.

Det effektivaste sättet att råda bot på detta är förstås att se till att hela världen kan bli vaccinerad och att vaccin sprids till utvecklingsländerna. EU och Sverige ger av vårt överskott, men verkligen inte i tillräcklig utsträckning. Det effektivaste sättet vore att hjälpa utvecklingsländerna att få producera egna vacciner. Det skulle man enkelt kunna göra genom att lyfta patenten på godkända vacciner och säga att de får licenstillverkas, i Sydafrika, Indien, Vietnam och andra länder. Det är gott om utvecklingsländer som har kapacitet att producera sitt eget vaccin. Det får man inte göra nu, utan vaccinen är låsta i patent.

Jag vill ställa en fråga till statsministern. Många länder driver denna fråga och den är också uppe i Världshälsoorganisationen – att vi under pandemin ska kunna lätta på patentregler så att andra länder än de rika ska kunna producera vaccin som är patenterade. Är detta något som statsministern är beredd att driva?

Nästa fråga jag vill ta upp rör energipriserna och energikrisen. Jag instämmer fullt ut med statsministern om att vi inte får bli beroende av rysk gas. Vägen ur denna krissituation är massiva investeringar i förnybar energi. Ju fortare vi lämnar fossilsamhället bakom oss, desto mer oberoende blir vi av kraftiga prisförändringar och import från Ryssland, Mellanöstern och andra osäkra länder. Statsministern verkar vara inne på samma linje.

Men jag har en fråga apropå det som statsministern sa om kärnkraft och hållbarhet. Det kändes som en mening som gled in i statsministerns återrapport. Jag förstod faktiskt inte vad statsministern sa. Jag vet att statsministern är lite tvingad att säga detta, såsom tidigare har lyfts upp här av Moderaterna och Sverigedemokraterna. Men man kan inte säga att kärnkraften är hållbar; det tror jag att statsministern håller med om.

När det gäller energipriserna har vi ett absurt prissättningssystem. Priset sätts på den sista handlade kilowattimmen. Det blir ofta extremt höga priser, högre än de egentligen borde vara. Vi skulle aldrig acceptera en sådan här prissättning på potatis, bröd eller några andra förnödenheter.

Jag vill fråga statsministern om hon ämnar ta några initiativ för att vi ska kunna få mer reglerade energipriser, så att vi har mer förutsägbarhet och långsiktighet och förstås kan få ned elpriserna. Detta är ett stort problem för många människor och företag.

Avslutningsvis, herr ordförande, nämnde statsministern också den så kallade strategiska kompassen. Detta är bara ännu ett steg mot ökad militär integrering i EU. Vi vet att det finns långsiktiga planer på att skapa ett gemensamt EU-försvar.

Här tycker jag att det vore på sin plats att statsministern lyfte fram den svenska alliansfriheten. Statsministern borde på toppmötet ha markerat att Sverige är ett alliansfritt land och aldrig ska ingå i något EU-försvar. Jag hörde inte statsministern nämna något om svensk alliansfrihet i detta sammanhang. Så min fråga är om statsministern lyfte svensk alliansfrihet i det militära sammanhanget. Jag hoppas det.

Anf. 10 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Jag börjar med Jessika Roswall. Det kommer någon form av delegerad akt från kommissionen vad gäller vaccinationerna. Det är kommissionen som kommer att komma med den, men min bedömning efter att ha lyssnat på dem är att det som kommer att komma är att man senast nio månader efter andra dosen ska ha en påfyllnadsdos för att ha ett aktivt covidpass. Det är detta jag tror att vi kan förvänta oss.

Vad gäller energipriser har jag naturligtvis redogjort för nämndens syn, precis som jag har sagt att jag ska göra. Jag har redogjort för hur det är i Sverige, att vi har en stående kommitté dit regeringen går och förankrar sina ståndpunkter och att en majoritet i den kommittén menar att kärnkraften är hållbar. Därför har jag framfört att Sveriges syn är att den är hållbar.

Sedan har jag också såklart faktamässigt redogjort för att det inte nödvändigtvis är så att nämndens syn återspeglar riksdagens syn eftersom nämnden inte fullt ut återspeglar hur majoritetsförhållandena ser ut i riksdagen. Jag har bara redogjort för de fakta som gäller i Sverige. Moderaterna som jag känner dem är inte ett parti som är emot att man lyfter upp fakta. Det är, hoppas jag, helt andra krafter i Europa som inte tycker att det är bra att redogöra för de fakta som ligger på bordet.

Jag går vidare till Martin Kinnunen. Det är samma sak där när det gäller energipriserna. Jag har naturligtvis, precis som jag har sagt, redogjort för vilket mandat jag har från EU-nämnden.

Vad gäller energipriserna menar Martin Kinnunen att jag inte har lyssnat på kommissionens uppmaning att underlätta för hushåll. Jag kan upplysa Martin Kinnunen om att det är Sverigedemokraternas budgetreservation som har gått igenom riksdagen. Det är alltså Martin Kinnunens parti, tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna, som inte har lyssnat på kommissionens uppmaning. Tidsmässigt är det ju så att priserna på el inte var som de är nu när jag lade fram budgeten i september, utan det är nu, i samband med att Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna lade fram sin budgetreservation, som energipriserna har varit höga. Martin Kinnunen kanske skulle titta sig själv i spegeln i stället för att peka på mig.

Det stämmer, Malin Björk, att covidpassen är giltiga i nio månader. Jag uppfattade att frågan gällde att en del EU-länder utöver covidpass också kräver ett negativt PCR-test för den som vill komma in i landet. Det var några som i diskussionen lyfte att detta kan försvåra resande i Europa, men det var ingen stor diskussion.

När det gäller personer som befinner sig vid den belarusiska gränsen vilar verkligen ett stort ansvar på den belarusiska regimen för att man lurat människor på det sätt som skett och använder dem som brickor i ett spel. Det är bra att hjälporganisationer nu befinner sig vid gränsen och försöker att hjälpa de människor som har hamnat där.

Något som vi också har kunnat göra från EU:s sida är att skicka tydliga signaler till flygbolagen. Det är nu färre flygbolag som trafikerar till exempel sträckan Teheran–Minsk, vilket har minskat antalet nya migranter som tar sig till Belarus.

Jens Holm tog upp frågan om global vaccinering. Det var intressant att se en graf som jag inte sett tidigare, som Ursula von der Leyen visade, över hur olika delar av världen har donerat doser till utvecklingsländer. Man har tittat på Kina, Indien, USA och Europa, och det har visat sig att Europa är den del av världen som har donerat överlägset flest vaccindoser, framför allt till Covax men också bilateralt. Framför allt har vi alltså donerat till Covax, vilket är det mest effektiva sättet, för då kan doserna fördelas på ett rättvist sätt. Kina har fått väldigt mycket uppmärksamhet för sina donationer, men de har bara gjort bilaterala donationer, vilket säkert är mindre effektivt än att donera via Covax.

Jag delar helt uppfattningen när det gäller hur viktigt det är med global vaccinering och att vi behöver göra mer där. Det är också något vi från svensk sida driver på många olika områden.

Vad gäller kärnkraften går det inte att säga att den är hållbar, menar Jens Holm. EU-nämndens uppfattning är dock att den är hållbar, så det är detta jag har framfört.

Vad gäller mer reglerade elpriser hade vi problem med att komma överens om en text. Det fördes en diskussion om huruvida kommissionen skulle göra ytterligare studier kring vilka åtgärder man kan vidta för att undvika de riktigt höga topparna och den volatilitet vi nu ser i elpriserna. Vi kom inte i slutändan överens om någon text, men diskussionen kommer säkert att fortsätta.

Vad gäller den strategiska kompassen har vi från Sveriges sida många gånger under denna process markerat vår alliansfrihet.

Anf. 11 ORDFÖRANDEN:

Då går vi in på frågerunda två.

Anf. 12 SOFIA DAMM (KD):

Ordförande! Tack, statsministern, för återrapporten!

Rysslands intensifierade aggressioner vid ukrainska gränsen upptog långa diskussioner, vilket är förståeligt och viktigt. Det ryska agerandet bekräftar ju det som balterna – som vet att man aldrig kan ta friheten för given – länge varnat för, tydligt markerat mot och försökt få gehör för i EU-kretsen.

Det är bra och viktigt med enighet om en stark skrivning om att ytterligare militär aggression mot Ukraina kommer att få omfattande konsekvenser och medföra stora kostnader. Samtidigt är det tråkigt att den bild som kom ut från mötet på grund av att just den här diskussionen drog ut så långt på tiden kom att bli att man inte kunde enas om vilka konsekvenser och vilka kostnader. Det kan jag bara beklaga. Är det möjligt för statsministern att säga något om den diskussionen?

När det gäller Belarus är det bra skrivningar. Det är bra att man kan vara så tydlig när det gäller den hybridkrigsföring som sker men också att man står upp för politiska fångar och att den texten blir utvecklad.

Jag skulle vilja säga några ord om Litauen. Inför förra veckans rådsmöte med EU:s utrikesministrar lyfte jag fram vikten av att Sverige

och EU samlat ger Litauen sitt stöd efter Kinas agerande mot ett enskilt EU-land. Svaret jag fick då av utrikesministern var att det inte skulle upp på dagordningen. Men om jag förstod Charles Michel rätt på presskonferensen i natt kom frågan upp på bordet den här gången. Det var naturligtvis Litauen som tog upp den, och man gick gemensamt ut och uttryckte sin solidaritet med Litauen. Jag skulle vilja veta lite mer om den diskussionen och hur Sverige agerade, för jag tycker att det är otroligt viktigt att EU står enat i den här frågan, ger sitt stöd till Litauen och visar att vi inte viker oss för diktaturen.

Ordförande! Slutligen energipriserna. Här kan jag bara beklaga att EU:s stats- och regeringschefer inte kunde enas. Men jag beklagar också den ton jag hörde från statsministern i samband med pressträffen inför rådsmötet, det vill säga när statsministern uttryckte att en majoritet i EU-nämnden har en antiintellektuell hållning i frågan om kärnkraften. Jag tycker inte att det är respektfullt, framför allt inte mot den ordning som vi har här i riksdagen.

Anf. 13 MARIA NILSSON (L):

Herr ordförande! Jag instämmer i Sofia Damms frågeställning om huruvida Litauens situation kontra Kina var uppe på dagordningen. Jag delar förhoppningen att Sverige i så fall gav ett starkt stöd till Litauen.

Jag har också en fråga om Etiopien. Statsministern berörde inte det i sina inledande kommentarer, men inför mötet konstaterades att Sverige är för att införa sanktioner mot Etiopien. Det är mycket bra. Då konstaterades också att det inte fanns ett sådant stöd i EU-kretsen. Min fråga är om man har kommit närmare att det ska finnas ett sådant stöd i EU-kretsen. Det är ju en jätteallvarlig situation i Etiopien, framför allt i Tigray, som behöver EU:s uppmärksamhet och så att säga aktion.

Vad gäller elpriserna, energipriserna, har också vi noterat statsministerns uttalande om det så kallade antiintellektuella förhållningssättet.

Det har heller inte gått oss förbi hur statsministern resonerar kring majoriteter i riksdagen. Jag sa till statsministerns företrädare att vi liberaler ser fram emot att regeringen inom kort lägger fram förslag om en Nato-option, givet majoritetsförhållandena i riksdagen. Den kommentaren kvarstår även till nuvarande statsminister.

Det är problematiskt att vi inte har kommit längre och inte hittat en gemensam linje, ett gemensamt uttalande. Medlemsstaterna behöver ta ansvar för att bygga planerbar fossilfri elproduktion.

Det finns en förordning, Europaparlamentets och rådets förordning från 2019, där första paragrafen säger att medlemsstaterna ska agera och samarbeta i en anda av solidaritet för att förebygga och hantera elkriser. Det är oerhört viktigt att EU gör just det. Det är i kriser som EU-samarbetet testas. Min fråga är om den här förordningen var uppe för diskussion. Refererade man till den?

Anf. 14 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Ordförande! Tack för återrapporten, statsministern!

Jag har ett antal kommentarer och på slutet en fråga.

Vad gäller vaccinationer är det oerhört bra att EU arbetar med att motverka desinformation. Det är ett viktigt arbete, och det är oerhört

viktigt att man går den frivilliga vägen med vaccinationer. För en tid sedan gjorde von der Leyen ett utspel om att de skulle göras tvingande, men Sverige är ett gott exempel på att man på frivillig väg kan nå en mycket hög vaccinationsgrad. Det är viktigt.

Spridningen globalt är ju väldigt snabb. Vi ser olika varianter, vilket är olyckligt men också ganska väntat. Det är då oerhört viktigt att vi har vaccinsolidaritet. Arbetet med Covax och donationer är viktigt. Här har den tidigare miljöpartiske biståndsministern Per Olsson Fridh varit pådrivande. Tidigare statsministern sa också att ingen är säker förrän alla är säkra. Det är väldigt klokt, tycker jag.

Vad gäller energi är det oerhört viktigt att komma bort från beroendet av rysk gas. Då är det viktigt att investera i förnybara energikällor, vilket också var uppe på mötet.

Det är bara att beklaga att vi här i Sverige ser att Moderaterna stoppar väldigt många vindkraftsprojekt, vilket driver upp priserna.

Från Miljöpartiets sida tycker vi att kärnkraft verkligen inte är hållbar. Det är bra att fakta har kommit på bordet om att det också är så folkviljan ställer sig till frågan.

Vad gäller Ukraina och Rysslands agerande är det oerhört bra att EU står enat och är tydligt.

Till sist min fråga: Hur avser statsministern att driva på för en ökad och accelererad vaccinsolidaritet från EU:s sida?

Anf. 15 LEIF NYSMED (S):

Herr ordförande! Tack, statsministern, för återrapporten!

Som vi har konstaterat är energipriserna höga i hela Europa, vilket slår mot såväl privatpersoner som industrin. Trots att analyserna pekar ut bristen på gas som den främsta orsaken till de höga priserna skyller några länder prisökningen på bland annat utsläppshandelssystemet. Hur gick diskussionerna om detta på mötet, och hur ser statsministern på möjligheten att komma vidare med klimatarbetet för att exempelvis minska beroendet av rysk gas när några skyller på klimatsatsningar som orsaken till de höga elpriserna?

Anf. 16 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Jag delar verkligen Sofia Damms uppfattning att det var olyckligt att det spreds en bild av att det var oenighet som gjorde att diskussionen om Ukraina och Belarus drog ut på tiden, för så var det verkligen inte alls.

Vi hade tvärtom en väldigt bra och djup diskussion. Det var många i rummet som varit med länge och arbetat med de här frågorna från olika positioner som de tidigare haft, så det blev faktiskt en väldigt bra diskussion. Det var inte alls så att vi diskuterade exakt vilka sanktioner man skulle vidta i olika eventuella scenarier, så jag delar uppfattningen. Vi hade inte någon konkret diskussion om att om ryssarna gör det gör vi det här, utan det var en mer övergripande diskussion – och bakåtblickande, inte minst – om läget i både Ukraina och Belarus men också om de oroande signaler som vi får från Balkan just nu.

Vad gäller Litauen är det tydligt att det Kina gör nu är en orimlig respons på Litauens ställningstagande. Där var det bra att Jean Michel kunde vara tydlig på pressträffen i går.

Vad gäller frågan om det är ett intellektuellt eller ointellektuellt förhållningssätt att kärnkraften är hållbar tänker jag att det viktiga naturligtvis är att jag på mötet har redogjort tydligt för nämndens uppfattning att det här är hållbart. Men jag är också en socialdemokratisk statsminister, så det är klart att jag i svenska medier har möjlighet att uttrycka min uppfattning om detta.

Som jag sa i nämnden är det inte nu vi kan bedöma om det här är hållbart. Avfallet kommer att behöva förvaras i tiotusentals upp till hundratusen år. Om detta kommer att visa sig vara hållbart eller inte är faktiskt inget som vi vet nu, för vi sitter inte med en sådan kristallkula. Det är bakgrunden till att min bedömning är att det är en ointellektuell hållning.

Om vi nu ska tala om respekt är det också min bedömning att det som nämnden gör nu, när vi alla vet att majoriteten i nämnden inte nödvändigtvis återspeglar majoriteten i riksdagen men man inte tar någon hänsyn till detta i en så här viktig fråga, inte är särskilt respektfullt mot valresultatet. Detta har jag naturligtvis inte framfört i Europeiska rådet.

Maria Nilsson frågade om vi kommit närmare varandra i fråga om Etiopien. Nej, och det var heller ingen diskussion om detta.

Frågan om energipriserna har jag redan svarat på.

Förordningen som Maria Nilsson tog upp, var den uppe för diskussion? Svaret är nej, det var inget som var uppe på mötet.

Jag delar helt Amanda Palmstiernas uppfattning om hur viktigt det är med global vaccinering. Omikron är ytterligare ett bevis för detta. Min uppfattning, precis som min företrädares, är att ingen är säker förrän vi har säkrat en global vaccintillgång.

Här är Covax som sagt en väldigt viktig facilitet. Vi behöver se till att Covax har möjlighet att köpa in och få doser så att vi kan vaccinera globalt.

Det var också en diskussion om att det även är viktigt att logistikkedjorna fungerar hela vägen ut. Inte minst den afrikanska kontinenten har låg vaccinationstäckning, och man behöver säkerställa att hela kedjan från att dosen doneras till att den kommer i någons arm fungerar.

Amanda Palmstierna frågade hur vi ska göra för att få fler vaccindoser att donera så att vi kan vaccinera fler. Från Sveriges sida driver vi detta i vartenda forum som finns. Vi driver det nu bland stats- och regeringscheferna, vi driver det i Världsbanken och i Internationella valutafonden och vi driver det på finansministermöten, biståndsministermöten och utrikesministermöten. Det här är en fråga som Sverige verkligen försöker driva framåt. Det är i solidaritet med andra människor, men det ligger också i vårt eget intresse.

Leif Nysmeds beskrivning är helt korrekt. Ursula von der Leyen hade också en väldigt bra graf på mötet i går som visade vad det finns för förklaringar till att elpriserna är så höga. Det är tydligt att det är priset på den ryska gasen som driver de höga elpriserna.

Svaret på det är inte att vi ska minska våra klimatambitioner eller göra om systemet med utsläppsrätter utan att vi ska minska vårt beroende av fossila bränslen som kommer från andra delar av världen. Det är inte läge att backa bandet, utan vi ska snarare snabbspola framåt.

Men det är ingen hemlighet att det finns ett fåtal länder som har en annan uppfattning i den frågan. Det är också förklaringen till att vi inte kunde komma överens om någon text i går.

2021/22:20
17 december

Anf. 17 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar statsministern för återrapporten vid dagens EU-nämnds-
sammanträde och tillönskar statsministern med medarbetare en trevlig
helg och en trevlig hemresa tillbaka till Sverige så småningom!

Anf. 18 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Tack så mycket!

Innehållsförteckning

§ 1 Återrapport från Europeiska rådet

2021/22:20
17 december

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDE	1
Anf. 2 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDE	1
Anf. 4 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	1
Anf. 5 ORDFÖRANDE	3
Anf. 6 JESSIKA ROSWALL (M)	3
Anf. 7 MARTIN KINNUNEN (SD)	4
Anf. 8 MALIN BJÖRK (C)	5
Anf. 9 JENS HOLM (V)	6
Anf. 10 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	7
Anf. 11 ORDFÖRANDE	8
Anf. 12 SOFIA DAMM (KD)	8
Anf. 13 MARIA NILSSON (L)	9
Anf. 14 AMANDA PALMSTIERNA (MP)	9
Anf. 15 LEIF NYSMED (S)	10
Anf. 16 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	10
Anf. 17 ORDFÖRANDE	12
Anf. 18 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	12